

UCHWAŁA NR LXXII/381/2022

RADY GMINY WIERZBICA

z dnia 16 grudnia 2022r.

**w sprawie ustanowienia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wierzbica
na lata 2023 - 2025”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1249).

Rada Gminy Wierzbica uchwala co następuje

- § 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wierzbica na lata 2023-2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wierzbica.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023 roku.

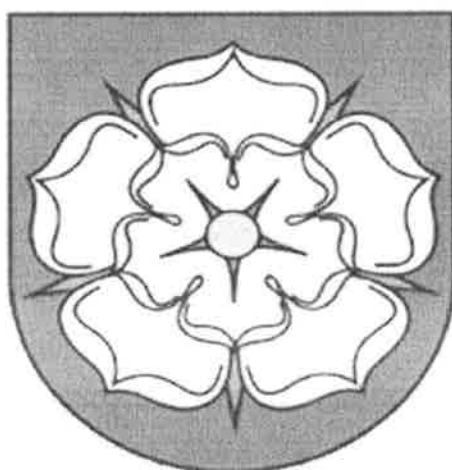

Przewodniczący
Rady Gminy
Karol Lech

Załącznik do uchwały Nr LXXII/381/2022

Rada Gminy Wierzbica

z dnia 16 grudnia 2022r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE
WIERZBICA NA LATA 2023-2025**

WIERZBICA 2022

I. Wstęp

Rodzina to mała grupa społeczna, stanowiąca załóżek szerszej społeczności. Jest ona niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, poglądy, styl życia, system norm i wartości. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro, państwo ma obowiązek uwzględniać w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielenie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Ważną rolę w rodzinie odgrywają relacje panujące pomiędzy jej członkami, które winny być oparte na miłości i zrozumieniu. Niestety nie zawsze tak jest, czasem relacje te ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc w rodzinie rodzi szkodliwe konsekwencje, jest źródłem lęku, bólu i poczucia bezsilności. Żaden człowiek nie powinien być narażony na przemoc w rodzinie, która ma swój szczególny wymiar, ponieważ to rodzina powinna, swym członkom, gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, system norm i wartości. Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony najbliższych. Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji. Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz podniesienia skuteczności udzielanej pomocy. Zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań własnych gmin należy opracowanie i realizacja gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Celem Programu jest efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Art. 9a w/w ustawy stanowi, że gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym, który realizuje działania określone w Programie. Program zawiera podstawowe definicje związane z tematyką przemocy w rodzinie, analizę jej przyczyn, uwzględnia informacje kto najczęściej doświadcza przemocy w rodzinie oraz określa podstawy prawne podejmowanych działań. Opracowany dokument przedstawia również charakterystykę i analizę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie

Gminy Wierzbica. Założeniem niniejszego Programu jest dalsze rozwijanie systemu współpracy wszystkich instytucji, służb i organizacji funkcjonujących na terenie Gminy Wierzbica, w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Odbywać się to będzie poprzez profilaktykę i edukację społeczną, ochronę i pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie, oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie, ale także poprzez podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Cele, działania i zadania Programu będą podlegały monitoringowi, ewaluacji, a w miarę możliwości wprowadzane będą korekty, nowe rozwiązania wynikające z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących Program, dzięki czemu będzie on odpowiadał na bieżące potrzeby.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2023-2025 został opracowany i będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne: - Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- Kodeks karny
- Kodeks postępowania karnego
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

II. Charakterystyka zjawiska przemocy

1. Pojęcie przemocy w rodzinie.

Czym jest przemoc? Kojarzy nam się ona najczęściej z biciem, popychaniem, kopaniem, znęcaniem się fizycznym nad drugą osobą, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności lub też gwałtem. Jednakże przemocą jest również poniżanie

psychiczne człowieka, oczernianie go, wyzywanie, ranienie jego uczuć, niszczenie jego poczucia własnej wartości, niszczenie przedmiotów, do których jest przywiązany, głodzenie, ograniczanie swobody drugiej osoby w sposób przekraczający normy moralne, izolowanie od otoczenia. Przemoc może przybierać wiele form, może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątplenia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich obecna była od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiło się niewiele. Przemoc w rodzinie była pomijana i bagatelizowana, nie uważano jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Jest to zjawisko, które w konsekwencji prowadzi do znacznych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń lub śmierci.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie. **Przemoc w rodzinie, zgodnie z treścią art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to:”** **jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”** Na zjawisko przemocy w rodzinie można patrzeć z różnych punktów widzenia przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. **Perspektywa indywidualna** to spojrzenie przez pryzmat osoby doświadczającej przemocy lub przez pryzmat sprawcy. **Perspektywa systemowa** to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. **Perspektywa społeczna** to odbiór społeczny zjawiska przemocy w rodzinie, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy, prospołeczność obywateli, postawy i czynniki mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Na przemoc w rodzinie można spojrzeć również z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. **Najczęściej stosowany artykuł 207 § 1 Kodeksu Karnego „Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.**

Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego i jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania. Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą. **Psychologiczne zrozumienie przemocy** odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu. Z perspektywy społecznej widać czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony w przeciwdziałanie przemocy mogą angażować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych.

2. Rodzaje i typy przemocy.

Wyróżnia się następujące formy:

Przemoc fizyczna – nazywana również gorącą, to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (m.in. popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia).

Przemoc psychiczna – nazywana również zimną, to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące u ofiary zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżanie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in. wyśmiewanie, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzenie, narzucanie własnych poglądów, ciągle krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie).

Przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.

Przemoc ekonomiczna – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadzi do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka).

Zaniedbanie – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też nimi mężczyźni.

3. Fazy cyklu przemocy.

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić **proces wiktymizacji** (stawania się ofiarą, traktowania siebie jako ofiary) osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych,
- 2) **faza ostrej, gwałtownej przemocy** – to druga faza, w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),
- 3) **faza „miodowego miesiąca”** – to trzecia faza w czasie, w trakcie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak jak gdyby przemoc nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym

wzrostem napięcia u sprawcy. Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie za sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej.

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów i przekonań, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Stereotypy i mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia. Przemoc w wielu rodzinach jest przekazywana z pokolenia na pokolenie. Społeczne przyzwolenie na taką formę relacji w rodzinie lub model wychowania oparty na karach cielesnych „klapsach”, zwłaszcza u dzieci, w różnym wieku jest niepokojącym zjawiskiem, w dalszym ciągu występującym w wielu polskich rodzinach. Brak odpowiedniego wzorca, edukacji, samoświadomości rodziców powoduje, że błędny model zostaje przekazywany z kolejnym pokoleniem.

5. Czynniki sprzyjające przemocy w rodzinie.

Przemoc we współczesnym świecie staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, a jej zasięg, różnorodność form i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej powodują, że należy traktować ją jako zjawisko społeczne istotnej rangi. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego, jednakże pierwszym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie czynników, które jemu sprzyjają.

Normy społeczne i kulturowe – na przestrzeni wieków istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci, co w wielu środowiskach znajduje odzwierciedlenie w obyczajach i przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie („pan i władca”), a także społecznej akceptacji stosowania kar

cielesnych. Związane jest to z wciąż funkcjonującymi stereotypami dotyczącymi zachowania kobiet i mężczyzn, ich roli w rodzinie oraz roli w społeczeństwie.

Alkohol i narkotyki – wiele osób stosujących przemoc w rodzinie w chwili popełniania czynów przemocowych jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Alkohol i narkotyki powodują osłabienie kontroli nad zachowaniem, zwiększają prawdopodobieństwo zareagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, znoszą zahamowania, zaburzają ocenę sytuacji, wyzwalają skrywane emocje i sprzyjają antyspołecznym i nieakceptowanym zachowaniom. Należy jednak stanowczo podkreślić, że nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez osobę stosującą przemoc nie jest w żadnym elemencie czynnikiem zwalniającym z odpowiedzialności za swoje czyny, aczkolwiek osoby te często starają się usprawiedliwić swoje zachowanie faktem bycia nietrzeźwym. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu lub narkotyków jest całkowicie błędne.

Dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia – dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest stosowana przemoc często przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doznającymi przemocy. Wynika to z faktu, że uczą się od dzieciństwa, iż najlepszym i najbardziej skutecznym sposobem na rozwiązywanie konfliktów jest przemoc, poprzez co będąc dorosłymi zwyczajnie nie umieją odnaleźć się w trudnej dla nich sytuacji i reagują zgodnie z wyuczonym w dzieciństwie wzorcem. Podkreślić należy, że nie każda osoba doświadczająca przemocy w dzieciństwie lub będąca wówczas świadkiem przemocy, będzie w przyszłości bardziej skłonna stosować przemoc, niemniej jednak prawdopodobieństwo w tym wypadku jest zdecydowanie wyższe niż u osoby pochodzącej z rodziny, w której przemoc nie występowała.

6. Skutki przemocy w rodzinie.

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców), przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,

niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy. Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci: obrażenia cielesne, życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego, liczne schorzenia psychosomatyczne, znęcanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami). Niezwykle istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w przestępstwach, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

III. Diagnoza i analiza danych.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do badania, ze względu na fakt, że dotyka najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Ogólne szacowanie skali przemocy w rodzinie obarczone jest dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju problemów. Ofiary przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które uznają za wstydlive. W konsekwencji większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniona. **Zjawisko to przez wiele lat było marginalizowane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie ofiary od sprawcy.** Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do ofiar przemocy w rodzinie jak również osób stosujących przemoc. **Od problemu przemocy nie są wolne również rodziny zamieszkujące Gminę Wierzbica.** Przemoc w rodzinie często łączy się z problemem nadużywania alkoholu i występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie została przeprowadzona w oparciu o posiadane statystyki i dane. Oszacowanie zjawiska przemocy możliwe jest między innymi dzięki wszechpletnej procedurze „Niebieskie Karty”.

Tabela 1. Liczba Niebieskich Kart w latach 2019 – 2022.

ROK	Liczba niebieskich kart ogółem	Liczba sprawców Kobiety/Mężczyźni	Liczba osób doznających przemocy Kobiety/Mężczyźni/Dzieci
2019	29	0/29	29/0/0
2020	27	2/25	25/2/0
2021	27	4/23	21/4/2
2022- stan na dzień 30.09.2022	19	1/18	18/1/0

Tabela 2. Liczba zakończonych Niebieskich Kart w latach 2019-2022.

ROK	2019	2020	2021	2022 -stan na dzień 30.09.2022
Liczba	14	21	27	9

Tabela 3. Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Grup Roboczych w latach 2019- 2022.

Rok	Liczba spotkań ZI	Liczba powołanych GR	Liczba spotkań GR
2019	4	26	45
2020	3	27	125
2021	4	25	134
2022 - stan na dzień 30.09.2022	3	14	43

Tabela 4. Liczba Niebieskich Kart sporządzona przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów w latach 2019-2022.

Rok	Policja	GOPS	Oświata	Ochrona zdrowia
2019	14	15	0	0
2020	24	3	0	0
2021	23	4	0	0
2022- stan na dzień 30.09.2022	16	3	0	0

W latach 2019-2022 zostało wszczętych łącznie 77 procedur „Niebieskie Karty”. Najczęściej procedura jest wszczynana przez funkcjonariuszy Policji przybywających na interwencję, w następnej kolejności przez pracowników jednostek pomocy społecznej. W analizowanym okresie tj. w latach 2019-2022 odbyło się 14 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego. W tym samym okresie odbyło się 347 posiedzeń grup roboczych. Grupą najczęściej doświadczającą przemocy na terenie Gminy Wierzbica są kobiety. Jako najczęściej występujące formy przemocy wskazane zostały przemoc psychiczna oraz fizyczna, rzadziej przemoc ekonomiczna, seksualna czy zaniedbanie. Zjawisko przemocy wobec mężczyzn zostało określone na poziomie 7 przypadków, z czego formami przemocy była przemoc fizyczna i psychiczna. Przemoc wobec dzieci została ujawniona na poziomie 2 przypadków, z czego dominującą formą była przemoc fizyczna, psychiczna oraz zaniedbanie. Należy również zwrócić uwagę, że dzieci z rodzin gdzie dochodzi do przemocy nie są wskazywane jako bezpośrednie jej ofiary ale pośrednio narażone są na przemoc i udział w demoralizujących sytuacjach, wielokrotnie interweniując i broniąc ofiarę przemocy domowej. Na terenie Gminy Wierzbica w latach zdiagnozowano problem przemocy wobec seniorów oraz osób niepełnosprawnych, głównie w formie przemocy fizycznej, psychicznej oraz zaniedbania - 5 przypadków.

Według danych zebranych na podstawie procedury „Niebieskie Karty” mężczyźni najczęściej stosowali przemoc wobec swoich żon, konkubin, dzieci oraz rodziców. Kobiety jako sprawczynie przemocy najczęściej znęcały się nad małżonkami, konkubentami oraz dziećmi. Jeśli chodzi o działania podjęte wobec sprawców przemocy w rodzinie w Gminie

Wierzbica w większości przypadków sprawa przemocy została zgłoszona Posterunkowi Policji w Wierzbicy, Prokuraturze Rejonowej w Przysusze, Sądowi Rodzinnemu, pracownikowi socjalnemu oraz została wszczęta procedura „Niebieskie Karty”.

Ponadto sprawcy przemocy otrzymywali skierowanie do psychologa/terapeuty, były kierowane wnioski do Prokuratury Rejonowej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sądu Rodzinnego. Były również podejmowane inne działania, takie jak rozmowy wspierające/korygujące. Wśród działań podejmowanych na rzecz ofiar przemocy w rodzinie znalazły się skierowania do psychologa oraz skierowania do udziału w spotkaniach grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Ponadto osoby kierowane były do lekarza, w tym psychiatry oraz do Stowarzyszenia „Hojne Serca” w Radomiu, które w ramach środków z Funduszu Sprawiedliwości realizuje Program Pomocy Osobom Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i oferuje nieodpłatną pomoc, kierowaną do osób pokrzywdzonych przestępstwem, ich rodzin oraz świadków. Do innych działań należały: pomoc prawna, pomoc pedagoga szkolnego, terapia indywidualna, pomoc rzeczowa, szkolne programy profilaktyczne, wypoczynek letni dla dzieci z programami profilaktycznymi.

Podsumowując, w Gminie Wierzbica dominującą formą przemocy jest znęcanie się fizyczne i psychiczne, ofiarami przemocy najczęściej są kobiety. Wobec ofiar przemocy najczęstszą formą udzielanej pomocy było skierowanie do psychologa. Najczęściej sprawcami przemocy byli mężczyźni, którzy swoją agresję kierowali wobec żon, konkubin i dzieci. Sprawca przemocy został określony jako osoba w wieku produkcyjnym, posiadająca problem z nadużywaniem alkoholu.

IV. Główne założenia programu.

1. Cele programu.

Cel główny – tworzenie warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele pośrednie:

- 1) podejmowanie i wspieranie działań zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie,
- 2) rozwijanie umiejętności samokontroli i kreowania właściwych postaw wobec rodziny,

3) organizowanie poradnictwa i interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie,

4) zwiększenie umiejętności diagnozowania przemocy w rodzinie i podejmowania skutecznych interwencji przez przedstawicieli różnych instytucji,

5) wzrost udziału ofiar przemocy w dostępnych formach pomocy.

3. Zadania służb powołanych do niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają obowiązek świadczyć: gmina, policja, prokuratura, pomoc społeczna, ochrona zdrowia oraz organizacje pozarządowe. Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym, spoczywa na samorządach lokalnych. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Możliwości działań na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej podejmowanych na terenie gminy: udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychologicznej i prawnej, poprzez tworzenie i realizację programu, tworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego, kampanie społeczne informacyjno – edukacyjne. **Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego** jest koordynowanie działań instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności diagnozowanie problemu przemocy, podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach udzielania pomocy.

Zadaniem Zespołu jest również inicjowanie działań w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie. Członkami Zespołu są przedstawiciele: pomocy społecznej, policji, oświaty, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia, kuratorzy sądowi i przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W skład Zespołu mogą wchodzić też prokuratorzy. Zespół Interdyscyplinarny powołuje Grupy Robocze mające na celu budowanie i realizację strategii postępowania dla konkretnej rodziny dotkniętej przemocą. W skład grupy roboczej wchodzi przedstawiciele służb i instytucji posiadających kompetencje do pracy przy rozwiązywaniu specyficznych problemów w konkretnej rodzinie (wśród nich mogą być członkowie ZI) skład grupy roboczej jest zawsze dobierany w zależności od potrzeb rodziny.

Do podstawowych zadań policji należy m.in.: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców. Działania chroniące ofiary przemocy podejmowane są przez policję zgodnie z obowiązującym prawem: interwencja, sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa), zatrzymanie sprawców przemocy stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia, wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy, udzielanie informacji ofiarom przemocy o możliwości uzyskania pomocy. Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego interwencja taka powinna wprowadzić w rodzinie istotne zmiany, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównanie dysproporcji sił pomiędzy sprawcą a ofiarą oraz umożliwienie ofiarom uzyskania ciągłego wsparcia przedstawicieli różnych służb. Ogromną rolę w walce z przemocą odgrywiają dzielnicowi, którzy jako pierwsi mają kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmują zawiadomienia o przestępstwie, pouczają o przysługujących ofierze prawach, informują o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym, tj. schroniskach, placówkach psychologiczno-pedagogicznych. Osoby poszkodowane na skutek przemocy w rodzinie, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publicznoskargowym lub na wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek: wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo, wyjaśnienia okoliczności czynu, zebrania i zabezpieczenia dowodów, ujęcia sprawcy, w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci dozoru policyjnego, tymczasowego aresztowania. Prowadzenie spraw karnych wobec sprawców przemocy oraz spraw opiekuńczych przed sądami rodzinnymi mającymi na celu ochronę dzieci spoczywa na Sądach Rejonowych. Sądy prowadzą nadzory kuratorskie rodzinne i dla osób dorosłych. Do Sądu Rejonowego Wydział Rodzinny i Nieletnich można składać następujące wnioski i pozwy: wniosek o ograniczenie władzy rodzicielskiej, wniosek o zawieszenie władzy rodzicielskiej, wniosek o pozbawienie władzy

rodzicielskiej, pozew o zasądzenie alimentów na dziecko, wniosek o uregulowanie sposobu kontaktowania się z dziećmi, sprawy przeciwko nieletniemu zdemoralizowanemu albo takiemu który popełnił czy karalny, wniosek o wgląd w sytuację dziecka, wniosek o zakaz osobistej styczności z dziećmi, wniosek o przysposobienie, wniosek o wydanie dziecka, wniosek o rozstrzygnięcie istotnych spraw dotyczących dziecka, pozew o przyczynianie się do zaspokojenia potrzeb rodziny, wniosek o nakazanie wypłacania małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka. Do Sądu Rejonowego Wydział Cywilny można składać następujące wnioski i pozwy: pozew o zniesienie małżeńskiej wspólności majątkowej, wniosek o podział majątku wspólnego, pozew o eksmisję. Do Sądu Okręgowego Wydział Cywilny można składać następujące wnioski i pozwy: wniosek o unieważnienie małżeństwa, pozew o rozwód.

Pomoc społeczna - celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom, rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomocy społecznej udziela się m.in. w przypadku: ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Każda z tych sytuacji może sprzyjać występowaniu przemocy lub z niej wynikać. Pracownik socjalny w ramach swoich obowiązków powinien: przeprowadzić wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji, przygotować plan pomocy, w przypadku stwierdzenia przemocy, skierować do odpowiednich instytucji zajmujących się przemocą, zwrócić się do policji o pomoc, prowadzić „Niebieską Kartę”. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy organizuje pracę socjalną (wsparcie finansowe, zapewnienie schronienia), wsparcie asystenta rodziny czy też poradnictwo: prawne, psychologiczne i pedagogiczne. Organizuje także obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu prowadzi konsultacje i poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne, prowadzi warsztaty pogłębiające umiejętności wychowawcze rodziców, psychoterapię systemową dla rodzin zastępczych, prowadzi warsztaty edukacyjne dla rodziców.

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy w rodzinie kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest: rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy.

szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć, umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania, poinformowanie ofiar o możliwościach szukania przemocy, wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach, poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

Nauczyciel, wychowawca, pedagog, dyrektor szkoły podejrzewając, że dziecko jest ofiarą bądź świadkiem przemocy ma obowiązek: sporządzić jak najpełniejszą dokumentację spostrzeżeń, nawiązać współpracę z instytucjami pomocowymi w celu poszerzenia wiedzy na temat sytuacji dziecka, współuczestniczyć w tworzeniu planu pomocy dziecku i jego rodzinie w sytuacji stwierdzenia przemocy, powiadomić sąd rodzinny lub prokuraturę rejonową o sytuacji dziecka, wspierać dziecko oraz jego rodzinę podczas realizowania planu pomocy, monitorowania prawidłowości i skuteczności oddziaływań pomocowych, udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupach roboczych.

Organizacje pozarządowe - informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, posterunku itp. Organizacje pozarządowe to są głównie stowarzyszenia, fundacje, kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie organizują: telefony zaufania, punkty informacyjno-konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, świetlice dla dzieci. W ramach swej działalności oferują, m.in.: pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym, prowadzenie klubów i świetlic środowiskowych, pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków, pomoc socjalną, pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci.

Ofiary przemocy w rodzinie potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych.

Czynniki sprzyjające podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różne służby: tworzenie zespołów pomocowych składających

się z przedstawicieli różnych instytucji, np. policjant, pracownik socjalny, lekarz, pedagog. znajomość miejsc, osób, możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym. konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji, podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy.

V. Realizacja programu.

1. **Zasoby Gminy Wierzbica** - zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą.

Mocne strony:

- a) dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny,
- b) znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami,
- c) poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym.

Słabe strony:

- a) niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy,
- b) brak wypracowanych systemów wspomagania działań profilaktycznych, c) brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą (prokuratura, policja, sądy, pomoc społeczna).

Zagrożenia:

- a) słaba kondycja ekonomiczna rodzin,
- b) negatywne wzorce zachowań społecznych,
- c) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin,
- d) problemy alkoholowe członków rodzin.

VI. Adresaci programu:

1. Ofiary przemocy,
2. Sprawcy przemocy,
3. Przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
4. Przedstawiciele władz lokalnych,
5. Społeczność lokalna Gminy Wierzbica.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu.

1. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej Gminy Wierzbica o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Zbudowanie na terenie Gminy Wierzbica spójnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
6. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
5. Monitorowanie i ewaluacja programu.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie funkcjonujący w sposób przedstawiony w niniejszym dokumencie obejmuje zadania gminy, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pracy z ofiarami i sprawcami przemocy domowej. Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja zadań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb mieszkańców gminy, zgodnie z przyjętymi procedurami oraz stała współpraca uczestników Programu i monitoring działań. Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości programu; dane te mają być wykorzystane przy podejmowaniu decyzji dotyczących programu. Uzyskane informacje powinny być przydatne dla planowania, rozwoju i realizacji aktualnie przeprowadzonego programu. Ewaluacja jest więc procesem, który rozpoczyna się już w momencie tworzenia programu. Wtedy bowiem podejmuje się decyzję co do obszarów

ewaluacji i sposobu jej przeprowadzania (tworzenie narzędzi, gromadzenie dokumentacji). W trakcie realizacji programu trwa ciągła analiza połączona z oceną jakości wykonywanych zadań.

VIII. Finansowanie Programu.

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Wierzbica, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Sporządzili: asystent rodziny: Anna Kawalec, pracownik socjalny Milena Rozwadowska, pod nadzorem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzbicy Piotra Pyrki.

Przewodniczący
Rady Gminy
Karol Lech